

Svar på skriftligt spörsmål SSS 620/2021 rd

Svar på skriftligt spörsmål om personalbristen inom småbarnspedagogiken

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 620/2021 rd undertecknat av riksdagsledamot Mia Laiho /saml m.fl.:

Vad ämnar regeringen göra för att avhjälpa bristen på lärare inom småbarnspedagogiken, vilka åtgärder har regeringen planerat för att förbättra personalsituationen inom småbarnspedagogiken snabbt och på längre sikt, har regeringen planerat en ökning av studieplatser inom flerformsutbildning, och hur ämnar regeringen göra socionomernas karriärmöjligheter och möjligheter till fortbildning smidigare?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

Högkvalitativ omsorg om barn, vård och småbarnspedagogik ska tryggas nära och på ett högkvalitativt sätt. Det är viktigt att ägna uppmärksamhet förutom åt stärkandet av småbarnspedagogiken även åt att stödja andra former av barnavård, och ge familjerna verkliga möjligheter att välja.

Vad gäller småbarnspedagogiken är tillgången till personal en viktig fråga. Många faktorer påverkar tillräckligheten och tillgången på behörig personal inom småbarnspedagogiken, särskilt arbetets uppskattning i samhället, löner, arbetsförhållanden och arbetshälsa samt ledarskap. Dessa utgör branschens attraktions- och retentionskraft.

Lönerna inom småbarnspedagogiken är en arbetsmarknadsfråga om vilken ministeriet inte fattar beslut. Representanter för kommunala och privata serviceproducenter kan genom sina åtgärder, beslut och resurser påverka inte bara lönerna utan även arbetsarrangemangen, -förhållandena, -hälsan och ledarskapet för personalen (inklusive föreståndarna) inom småbarnspedagogiken samt därigenom barnets rätt till högkvalitativ småbarnspedagogik.

En faktor som påverkar tillgången till behörig personal är att utbildningsvolymerna är tillräckliga. Personal inom småbarnspedagogiken utbildas på andra stadiet och i yrkeshögskolor. Den personalsammansättning som träder i kraft 2030 och som garanterar den pedagogiska kvaliteten inom småbarnspedagogiken förutsätter att två tredjedelar av personalen på daghemmen är högutbildad och minst hälften av de högutbildade har behörighet som lärare inom småbarnspedagogik. För närvarande är bristen särskilt på lärare och speciallärare inom småbarnspedagogik störst.

Undervisnings- och kulturministeriet har försökt avhjälpa personalbristen genom att höja de kvantitativa utbildningsmålen i universitetens resultatavtal. Under universitetens avtalsperiod 2021–2024 är det årliga utbildningsmålet för småbarnspedagogik 855 nybörjarplatser och 300 extra nybörjarplatser, sammanlagt 1 155 nybörjarplatser per år.

Eventuella nya öknings av antalet nybörjarplatser bedöms och bereds för närvarande. Hänsyn måste samtidigt tas till att ökningen av nybörjarplatser i lärarutbildningen inom småbarnspedagogik inte i sig löser problemet. Därför bör man söka efter övergripande metoder, genom vilka ett tillräckligt antal sökande till lärarutbildningen inom småbarnspedagogik kan tryggas, även för den svenskspråkiga utbildningen.

Lärarutbildningen inom småbarnspedagogik har ökats betydligt under de senaste åren genom förhandlingar med universitet, både i fråga om grundexamina och olika flerformsutbildningar. Erfarenheterna från flerformsutbildning är goda och utbildningen är populär. Det är viktigt att trygga högskoleutbildningens kvalitet även inom flerformsutbildning.

Flerformsutbildning har anordnats bland annat för personer som har barnskötarbehörighet och uppfyller vissa kriterier samt även för personer som avlagt examen inom pedagogik och saknar yrkesinriktade studier inom småbarnspedagogik (60 sp).

För att avhjälpa bristen på lärare inom småbarnspedagogiken finns det skäl att utreda hurdana resurser universitet har för att genomföra utbildningar, de studerandes villighet att söka sig till utbildningar inom branschen och vilka övriga faktorer påverkar personalbristen. Dessutom bör åldersklassernas storlekar beaktas.

I november 2021 ordnar undervisnings- och kulturministeriet ett rundabordssamtal med olika aktörer om arbetsförhållandena och tillgången till personal inom småbarnspedagogiken för att kartlägga personalsituationens nuläge och alternativ till lösningar. Dessutom genomförs på undervisnings- och kulturministeriets initiativ en utredning om tillgången till personal inom småbarnspedagogiken och för att uppnå den personalsammansättning som träder i kraft år 2030 enligt lagen om småbarnspedagogik.

Utvecklingsforumet för utbildningarna inom småbarnspedagogik har tillsatts för en annan mandatperiod som löper ut i slutet av 2023. Utvecklingsforumet kommer att fortsätta det tidigare forumets arbete och främja genomförandet av de utvecklingsåtgärder (UKM:s publikationer 2020:3) som forumet framfört om bland annat ökandet av samarbetet mellan utbildningar och arbetslivet och även behandla frågor kring branschens attraktions- och retentionskraft.

I reformen av lagen om småbarnspedagogik (540/2018, i kraft 1.8.2021) utarbetades en ny yrkesbeteckning inom småbarnspedagogik, socionom inom småbarnspedagogik. Avsikten med yrkesbeteckningen har varit att bättre beskriva den kompetens som socionomutbildningen skapar och uppgiftsfältet inom småbarnspedagogik. Socionomer som yrkesutbildade inom småbarnspedagogik utbildas fortfarande vid 20 yrkeshögskolor och antalet nybörjarplatser för socionomer som blir behöriga inom småbarnspedagogik har inte minskats till följd av reformen av lagen om småbarnspedagogik.

I rapporten som Utvecklingsforumet för utbildningarna inom småbarnspedagogik utarbetat (UKM:s publikationer 2021:3) beskrivs vägar för vidareutbildning för socionomer inom småbarnspedagogik. En socionom som saknar nödvändiga studier inom småbarnspedagogik kan komplettera sina studier med så kallade vägstudier, ofta även vid sidan av arbetet, och få behörighet som socionom inom småbarnspedagogik. En socionom inom småbarnspedagogik kan även söka för att avlägga en kandidat- eller magisterexamen inom pedagogik antingen via gemensam ansökan eller öppen universitetsantagning och därmed få behörighet för att arbeta som lärare, speciallärare eller daghemsföreståndare inom småbarnspedagogik. Universitet har olika sökkriterier till exempel för tidigare studier vid ansökan till utbildningarna. Utbildningsstyrelsen ansvarar för fastställandet av motsvarigheter för examina som avlagts utomlands.

Med hänsyn till karriärmöjligheter har socionomer goda möjligheter att bli sysselsatta och fortbilda sig till olika uppgifter inom socialvården, till exempel kuratorer. Vad gäller behörigheten för socionomer inom småbarnspedagogik att arbeta som lärare, antalet nybörjarplatser inom lärarutbildningar inom småbarnspedagogik och kvaliteten på verksamheten i samband med reformen av lagen om småbarnspedagogik hänvisar jag till undervisnings- och kulturministeriets svar till skriftligt spörsmål 81/2021.

Lagen om småbarnspedagogik ger omfattande och goda ramar för högkvalitativ verksamhet vad gäller personalens behörigheter och tillräcklighet. Bedömningen av utbildningsvolymerna för att svara på bristen på kompetenta personer pågår.

Samtidigt bör man komma ihåg att arbetsmarknadsparterna har till uppgift att sörja för utvecklingen av löner och arbetsförhållanden inom småbarnspedagogiken i syfte att främja attraktions- och retentionskraften och anseendet. Högskoleutbildning kan påverka antalet kompetenta personer som utbildas till branschen, men det finns även skäl att satsa på kvarblivandet inom branschen och välbefinnandet hos de anställda inom småbarnspedagogik i en större utsträckning.

Helsingfors 30.11.2021

Forsknings- och kulturminister Antti Kurvinen